

# تسهیل یادگیری مفهوم چستی جانوران و ویژگی های مختلف آن در دانش آموزان پایه اول

زینب منصوری<sup>1</sup>

دکتر عادل سلیمانی<sup>2</sup>

## چکیده:

هدف کلی پژوهش کیفی حاضر که با رویکرد درس پژوهشی مشارکتی انجام شده است، تسهیل یادگیری درس دنیای جانوران از کتاب علوم تجربی پایه اول ابتدایی با رویکرد درس پژوهشی می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر 26 نفر دانش آموزان پسر پایه اول دبستان بهشت واقع در حکمت آباد در استان کرمانشاه می باشد. جمع آوری داده ها توسط تکنیک های مشاهده و مصاحبه نیمه ساختارمند در دو مرحله اجرا و تصحیح نقدهای وارد بر آن توسط تیم درس پژوهشی در کلاس میان دانش آموزان کلاس اول ابتدایی و مدیر مدرسه انجام گردید تا داده ها به اشباع نظری رسیدند. فرآیند درس پژوهشی است که موجب پرورش حرفه ای معلم میشود. لذا در این پژوهش سعی شده است مشارکت و علاقه دانش آموزان کلاس اول در درس علوم با استفاده از فرآیند درس پژوهشی مورد بررسی قرار گیرد که در ابتدا با همکاری گروه به بررسی مسئله مورد نظر پرداخته و سپس سؤالات پژوهشی در کلاس درس را تبیین نموده و پس از تشکیل جلسات متعدد گروه، نقشه ی ذهنی محتوا تهیه گردید و پس از آن طرحی برای اجرای پژوهش مشارکتی در آموزش علوم بحث دنیای جانوران به دانش آموزان پیشنهاد شد. پس از بررسی طرح پیشنهادی و رفع اشکالات احتمالی، آن را به اجرا گذاشته و در نهایت به ارزیابی و بازبینی فرآیند عمل پرداخته شد. در ارزیابی و نقد، اشکالات و ایرادات جزئی از سوی اعضا مطرح گردید که با توجه به برخی از ایرادات وارد شده و تحقق شایستگی های لازم طرح درس و اجرای آن مجدداً پیاده سازی گردید.

فرآیند تجزیه و تحلیل داده ها توسط 115 کدگذاری باز، 8 کد محوری و 3 کد انتخابی متعارف استخراج گردید. نتایج به دست آمده پس از انجام فرآیند درس پژوهشی نشان داد که انجام این فرآیند باعث افزایش فعالیت دانش آموزان در کلاس درس شده است و در اجرای مجدد آگاهی دانش آموزان در بحث دنیای جانوران در کتاب علوم پایه اول نسبت به اجرای شماره 1 افزایش داشته است و همچنین این فرآیند منجر به توسعه دانش حرفه ای معلمان شرکت کننده در تیم درس پژوهشی شده است.

**کلیدواژه: درس پژوهشی، روش تدریس علوم ابتدایی، درس پژوهشی مشارکتی و اقدام پژوهشی**

<sup>1</sup> نویسنده مسئول، دانشجوی آموزش ابتدایی، پردیس شهید صدوقی، استان کرمانشاه  
mnswryznb51@gmail.com

<sup>2</sup> [Adelsulamany@gmail.com](mailto:Adelsulamany@gmail.com) مدرس دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید صدوقی، استان کرمانشاه

## مقدمه:

درس علوم تجربی درسی بسیار حیاتی و حائز اهمیت در مدارس (چه ابتدایی چه متوسطه) می باشد. فراگیری علوم تجربی به کودکان کمک می کند تا روش های شناخت دنیای اطراف خود را بهبود بخشند. برای این منظور آنها باید مفاهیمی کسب کنند که به آنها کمک کند تا تجارب خود را با یکدیگر مرتبط سازند مثلاً: (( نگاه کن گیاهی که در نزدیک پنجره بوده خوب رشد کرده ولی گیاهی که در آن اتاق تاریک بوده پژمرده شده است چون گیاه به نور احتیاج دارد تا رشد کند.)) آنها باید روش های کسب اطلاعات سازماندهی، کاربرد و آزمایش کرده را بیاموزند. این فعالیت ها توانایی آنها را در درک دنیای اطراف تقویت می کند و آنان را برای تصمیم گیری های هوشمندانه و حل مسائل زندگی شان یاری می دهد.

درس دنیای جانوران یکی از مهم ترین دروس کتاب علوم تجربی در پایه ششم ابتدایی می باشد. براساس یافته های پژوهشی محمدرضا سرکارآرانی (1390) درس پژوهی موجب گسترش فرهنگ یادگیری در مدارس و ارتقاء مهارتهای حرفه ای معلمان و بهبود کیفیت یادگیری دانش آموزان می شود. فرآیند درس پژوهی در بیشتر مدارس کشور قابلیت اجرایی دارد و معلمان یک رشته درسی میتوانند در سال یک یا دو بار آن را اجرا کنند.

در پایان منطق درس پژوهی را می توان چنین بیان کرد: اگر میخواهید آموزش را بهبود ببخشید، اثربخش ترین جا برای این کار کلاس درس است. بهبود در کلاس درس در درجه بالایی از اهمیت است پس چالش تشخیص انواع تغییراتی که یادگیری دانش آموزان را بهبود می بخشد، قرار دارد. هنگامی که تغییرات شناسایی شدند، نوبت به چالش اشتراک این دانش با معلمان دیگر می رسد، کسانی که با مسائل مشابه مواجهند یا هدفهای مشترک در کلاس دارند. (حوری زاد 1389)

تدریس یکی ابزارهای مهم یادگیری است که با به کارگیری روش های نوین تدریس می توان یادگیری را تسهیل نمود. البته هیچ یک از روش های تدریس فی نفسه خوب یا بد نیستند، بلکه نحوه و شرایط استفاده از آنهاست که باعث قوت یا ضعفشان می شود. لذا معلم باید با توجه به هدف های آموزشی، محتوای تدریس، نیازها و علایق دانش آموزان، امکانات موجود، زمان، فضا، وسایل و تراکم دانش آموزی و... مناسب ترین شیوه را برای یک تدریس مطلوب انتخاب کند.

درس پژوهی در واقع روش پژوهشی مشارکتی معلمان در کلاس درس است که از آن به عنوان سودمندترین، کاربردی ترین و مؤثرترین برنامه پرورش حرفه ای معلمان در مدارس ژاپن یاد شده است. درس پژوهی و فرآیند پژوهش و فرآیند پژوهش مشارکتی مثل اقدام پژوهی معلمان در طراحی، اجرا و ارزیابی فرصت می یابند تا بایکدیگر همکاری، همیاری و مشارکت کنند و مسائل درون مدرسه و کلاس را بکاوند، جوابی بیابند و آنرا در عمل بکار ببندند و در پایان ارزیابی گروهی از عمل آموزشی یکدیگر داشته باشند.

در این روش، معلمان بیش از این که مبانی نظری یادگیری را بیاموزند، مهارت های کاربردی مربوط به فرایند آموزش و یادگیری ارزشیابی روش های تدریس و خود ارزیابی فعالیت های آموزشی را می آموزند. در حین عمل در واقع اثر بخش ترین نوع پژوهش

است و در بهبود کیفیت آموزش و پرورش مدرسه و پرورش حرفه ای معلمان تأثیر سازنده ای دارد. درس پژوهی به معلمان برای درک هر چه بهتر تدریس کمک می کند.

همانطور که گفتیم موضوع درس پژوهی حاضر مبحث دنیای جانوران در کتاب علوم پایه اول می باشد. این پژوهش باهدف افزایش یادگیری دانش آموزان در این موضوع درسی و توسعه حرفه ای افراد شرکت کننده در پژوهش صورت گرفته است. درس پژوهی در این مبحث که پیش نیاز بحث های اساسی دیگر در کتاب علوم می باشد، توسط اعضای گروه درس پژوهی در پایه اول در آموزشگاه ما مطرح گردید. همکاران عزیز در این گروه همگی بر روی موضوع دنیای جانوران در کتاب علوم پایه اول اتفاق نظر داشتند. بنا بر این سعی نمودیم در این راستا تمامی تجربه و خلاقیت خود را به کار گرفته و از دانش و تجربه اساتید محترم نیز بهره لازم را ببریم.

## بیان مسئله:

درس پژوهی یک رویکرد توسعه‌ی حرفه‌ای است که در آن معلمان با یکدیگر در تدوین طرح درس، طراحی آموزشی، اجرا و عملیاتی کردن کلیه‌ی عناصر تدریس و در مشاهده‌ی نتایج مشارکت دارند. معلمان در این مسیر با جمع‌آوری کلیه‌ی اطلاعات و نحوه‌ی رسیدن دانش‌آموزان به یادگیری با یکدیگر بحث و تبادل نظر می‌کنند تا نسبت به رفع اصلاح بین روش‌ها و تدریس ناکارآمد به یک نتیجه‌ی واحد رسیده و زمینه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را فراهم آورند. در واقع درس پژوهی ترکیبی از اقدامات یک معلم پژوهنده (اقدام پژوهی) و جشنواره‌های الگوهایی تدریس تلقی می‌شود.

کوهن و مانیون (2007) نیز در تعریف مشابه دیگری، پژوهش عملی را کاربرد روش‌های علمی به منظور مطالعه‌ی تدریس و یادگیری در درون نظام رسمی معرفی می‌کنند که با تبیین مفاهیم مرتبط با آن‌ها صورت می‌پذیرد. ارزش ویژه پژوهش عملی در توسعه توانایی‌های عوامل آموزشی است که با تولید و در دسترس ساختن انواع آگاهی‌های مورد نیاز آن‌ها پیرامون موضوعات آموزش و پرورش صورت می‌پذیرد. از دیدگاه راولی (2009)، اقدام پژوهی دربرگیرنده گردآوری و تحلیل اطلاعات برای بهبود دانش و عمل آموزشی است.

درس پژوهی ممکن است با استفاده از تجربه‌های قبلی پژوهش و آموزش در مدرسه آغاز شود، برای اثربخشی بیشتر لازم است به یادگیری و همکاران در فعالیت‌های مربوط به آموزش، به یادگیری از یکدیگر پرداخت. مهارت گفت و گو با خود و دیگران، و البته گفت و گو با محتوا و موقعیت - که به قول "شون" به معنی طراحی - اساس تدریس پژوهی هستند. برخی از معلمان فکر می‌کنند که باید تمامی جزئیات درس پژوهی را عیناً و به صورت مکانیکی اجرا کنند، اما اینکه فرصتی برای مشارکت معلمان در مدرسه برای بهبود آموزش فراهم شود مهم‌تر است. در جریان درس پژوهی، همه‌ی معلمان مشارکت فعال دارند و در تجربه‌های یکدیگر سهیم می‌شوند. با توجه به توضیحات فوق خاطر نشان می‌شود که در درس پژوهی حاضر جامعه دانش‌آموزی هدف در این پژوهش تدریس دنیای جانوران در پایه اول است.

با توجه به تغییرات کتب درسی بر اساس سند تحول بنیادین و شیوه‌های نوین ارائه شده جهت مدیریت کلاس، توجه روز افزون بر شیوه‌ی اداره‌ی این کلاس‌ها و این موضوع که آموزش مفهوم دنیای جانوران موضوعی کلیدی و زیر بنایی برای سایر یادگیری‌های دانش‌آموزان در آینده است، بر آن شدیم تا با طراحی الگوی آموزشی براساس سند ملی و همچنین الگوهای نوین و شاگرد محور توانایی دانش‌آموزان را در این زمینه تقویت و تثبیت نماییم و الگویی نو و ابتکاری جهت اداره‌ی کلاس ارائه دهیم. و آموزش خود را با روش‌های نوین تدریس و استفاده از فناوریهای جدید همراه نماییم.

**بنا بر این در درس پژوهی حاضر تصمیم گرفتیم در کلاس به تدریس خلاقانه در مبحث دنیای جانوران در علوم پایه اول پرداخته شود.**

## روش تحقیق:

این تحقیق با هدف کلی پژوهش کیفی که با رویکرد درس پژوهشی مشارکتی انجام شده است، تاثیر یادگیری درس دنیای جانوران از کتاب علوم تجربی پایه اول ابتدایی می باشد. با توجه به تغییرات کتب درسی بر اساس سند تحول بنیادین و شیوه های نوین ارائه شده جهت مدیریت کلاس، توجه روز افزون بر شیوه ی اداره ی این کلاس ها و این موضوع که آموزش مفهوم دنیای جانوران موضوعی کلیدی و زیر بنایی برای سایر یادگیری های دانش آموزان در آینده است، بر آن شدیم تا با طراحی الگوی آموزشی براساس سند ملی و همچنین الگوهای نوین و شاگرد محور توانایی دانش آموزان را در این زمینه تقویت و تثبیت نماییم و الگویی نو و ابتکاری جهت اداره ی کلاس ارائه دهیم. و آموزش خود را با روشهای نوین تدریس و استفاده از فناوریهای جدید همراه نماییم.

تدریس پژوهی نزدیک تر ساختن معلمان به یکدیگر است که باعث می شود معلمان با یکدیگر همکاری متقابل داشته باشند. چراکه بازدید از یک کلاس، ضبط و ثبت مکالمات یک درس و همچنین هم فکری [هم اندیشی] درباره ی چگونگی اداره ی یک کلاس ربطی به سن و سال و جنسیت نداشته و تنها مستلزم داشتن روحیه است.

جامعه آماری پژوهش حاضر 26 نفر از دانش آموزان پسر پایه اول دبستان دوره اول و دوم بهشت واقع در حکمت آباد در استان کرمانشاه می باشد. دادهای جمع آوری شده بصورت مشاهده و مصاحبه نیمه ساختارمند در دو مرحله اجرا و تصحیح نقدهای وارد برآن توسط تیم درس پژوهشی در کلاس انجام گردید تا داده ها به اشباع نظری رسیدند. فرایند تجزیه و تحلیل داده ها توسط کدگذاری باز، محوری و انتخابی متعارف انجام شد.

این تحقیق به این روش است که زمانی که طرح درس کامل شد، یک نفر درس را به دانش آموزان آموزش می دهد. به این ترتیب، دیگر اعضای گروه به عنوان جمع کننده ی داده ها به کار گرفته می شوند. گاهی از افراد دعوت شده به گروه درس پژوهی (شامل معلمان و افراد مطلع با مهارت و آشنا به محتویات یا دانش مربوط به طراحی درس) نیز خواسته می شود که این کار را انجام دهند. تدریس توسط یکی از اعضای داوطلب گروه به مرحله ی اجرا در می آید و دیگران به مشاهده و گردآوری اطلاعات درباره ی آن می پردازند. هدف مشاهده، جمع آوری اطلاعات در خصوص اثربخشی دروس و نه ارزش یابی معلمان است. بعدازیک استراحت کوتاه، معلمان ومدعوین جلسه می گذارند و شروع به تهیه ی گزارش از مشاهدات خود در زمینه ی درس می کنند. \*آیا برنامه ی درسی به خوبی اجرا شد؟ \*چه آموزه هایی از روند تدریس قابل برداشت است؟ \*چه گونه می توان برنامه را بهتر اجرا کرد؟

تدریس مجدد در چرخه ی درس پژوهی، فرصتی برای آموزگاران برای استفاده از داده های جمع آوری شده در طول مشاهده و گزارش اولین تدریس برای یادگیری بیشتر است. پس از آن، نوبت به اجرای طرح (ویرایش دوم) می شود و طرح درس آماده شده توسط یکی دیگر (یا همان مجری قبلی) از معلمان اجرا می شود و اعضا از روند آن گزارش تهیه می کنند. مرحله ی نهایی فرایند درس پژوهی ایجاد گزارشی درباره ی طرح تحقیق درس است. گروه به بررسی بازتاب درس و عملکرد درس پژوهی می پردازد سپس هریک از اعضای گروه آموخته های خود از پژوهش را مطرح می کند و به این ترتیب همه در مسیر هم افزایی شغلی قرار

مي گيرند . سرانجام با تهيه و انتشار يك گزارش ، معلم كار خود را مستند سازي مي كنند و به مبادله ي دانش حرفه اي و شغلي خود مي پردازند و در پايان كد گذاري گزارش تهيه مي شود.

## نتایج و یافته های پژوهش:

برای انجام این پروژه درس پژوهی تلاش های زیادی به وسیله اعضای تیم صورت گرفت و سعی شد برای حل مشکل یادگیری دانش آموزان در مبحث دنیای جانوران با روشن ساختن موضوعات سرفصل به همراه آوردن مثال های عینی و با کمک اقلام و وسایل آموزشی ، آن را رفع کرده و بهبود یابد..

مشاهده ی تدریس توسط ناظران همکار ، و بیان نقاط ضعف مجری توسط اعضا ، و بررسی مطالب گفته شده ، نشان داد که دانش آموزان با استفاده از این روش و البته انس و الفت بین معلم و دانش آموز و ایجاد ارتباط قوی عاطفی ، پس از پرسش های مختلف هدف دار و بیان نظرات توسط دانش آموز و هدایت نظرات به سمت اهداف از پیش تعیین شده ، معلم توجه دانش آموز را به خود جلب کرده و اهمیت درس را مهم سازد . معلمان نیز فرصت می کنند تا از تجربیات خود بیاموزند و نسبت به رفتار آموزشی خود بازاندیشی کنند و این فعالیت سبب توانمند سازی در داشتن نگرش حرفه ای به مبحث مورد نظر خواهد شد.

محور وحدت بخش کلیه ی ویژگی ها و اهداف اقدام پژوهشی توسعه توانایی های معلمان برای درک و فهم بیشتر دشواری های آموزش و تدریس و راه های رویارویی با آن ها است. پژوهش در عمل می کوشد تا با تکیه بر دانش و تجربه معلمان ، ظرفیت های جدیدی را در حل مسایل آموزش بگشاید.

## جدول کد گذاری باز ، محوری و گزینشی

کدگزینه‌ی	کدمحوری	کدباز
<b>مهارت ارتباطی معلم</b>	<b>کد A: مهارت رفتاری معلم</b>	1 با فراگیران کلاس آشنایی داشتم.
		2 آراستگی معلم مناسب بود.
		3 دانش آموزان را به سمت پاسخ های درست سوق می دادید.
		4 به دانش آموزان هشدار می دادم که نظم کلاس را برهم نزنند.
		5 دانش آموزان را تشویق میکردید.
		6 بازخورد مناسب معلم به پاسخ های درست یا غلط فراگیران.
		7 معلم از مورد تمسخر قرار گرفتن فراگیر توسط بقیه دوستان جلوگیری می کرد.
		8 نحوه برخورد معلم با فراگیران بسیار خوب بود.
		9 معلم با نام کوچک فراگیران را صدا می زد که باعث صمیمیت و دوری از جو خشک کلاس می شد.
		10 معلم از سوالات دانش آموزان استقبال کرده و آنها را تشویق میکرد.
		11 معلم مدام در کلاس حرکت داشتند و به تمامی گروه ها سر میزدند.
		12 سرکشی و نظارت به کار گروه ها و تماس چشمی با فراگیران خوب بود.
		13 معلم از تشویق های متنوع استفاده نمی کرد.
		14 در کلاس درس معلم چندان قاطعیت نداشت.
		15 با استفاده از روش دوستی و دست هم را گرفتن حضور و غیاب دانش آموزان را می پرسم.
		16 دانش آموزان را به مشارکت و همکاری با دوستان در اجرای بهتر تدریس ، ترغیب نمودم.



## کد B: خلییات معلم

		نگاهم را عادلانه در بین فراگیران تقسیم نمایم.	<b>17</b>
		در تدریس دوم معلم چندان آشنایی با فراگیران ندارد.	<b>18</b>
		خانم منصوری ، با آمادگی خوبی از لحاظ علمی و روحی وارد کلاس شد.	<b>19</b>
		به درستی و نادرستی پاسخ آنها جوابی نداده و صبرکردم تا همگی پاسخی را که دارند بیان کنند.	<b>20</b>
		معلم پاسخ های نادرستشان را به گونه ای بازخورد می داد که فرد به پاسخ دادن به درستی سوالات ترغیب می شدند.	<b>21</b>
		شرایط مناسب را ایجاد نموده بود تا دانش آموزان با منابع یادگیری درگیر گردند.	<b>22</b>
		برخی به دلیل صمیمی بودن با معلم سبب بی نظمی در کلاس می شدند.	<b>23</b>
		از دانش آموز بیش از توانایش توقع نداشته باشیم.	<b>24</b>
		از اجرای تدریس های خشک و بی روح بپرهیزیم.	<b>25</b>
		کلاس حالت یکنواخت نداشته باشد.	<b>26</b>
		با اینکه دانش آموزان کلاس خودم نبودند اما خوشبختانه ارتباط خوبی با آنها برقرار کردم.	<b>27</b>
		معلم به تدریس علاقه مند است.	<b>28</b>
		فراگیران مشارکت و همکاری خوبی در حین تدریس داشتند.	<b>29</b>
		دانش آموزان پر از جنب و جوش و شادی بودند.	<b>30</b>
		بحث و تبادل نظرها گهگاهی سبب بی نظمی در کلاس و همههمه دانش آموزان می شد.	<b>31</b>
		دانش آموزان حرکت جانوران رادر کلاس برای دوستان به نمایش گذاشتند.	<b>32</b>

## کد: مشارکت فعال فراگیران

		به دلیل تقلید حرکت جانوران متاسفانه کلاس خیلی شلوغ و پر از سرو و صدا شد.	<b>33</b>
		فراگیران به صحبت هایی که از سوی معلم و دوستان خود می شنیدند ، توجه می نمودند.	<b>34</b>
		فراگیران به سوالات پاسخ می دادند.	<b>35</b>
		شاهد پاسخ هایی ناقص و حتی بی ربط نسبت به سوالات معلم بودیم.	<b>36</b>
		فراگیران با کلاس و مدرسه چندان آشنایی ندارند.	<b>37</b>
		معلم به هیچ عنوان متکلم وحده نبود.	<b>38</b>
		بیشتر دانش آموزان صحبت و همکاری داشتند.	<b>39</b>
		روش دانش آموز محوری را مشاهده می کردیم.	<b>40</b>
		همگی در جریان بحث و تدریس بودند.	<b>41</b>
		مشارکت گروهی فراگیران در حد انتظار بود.	<b>42</b>
		محیط کلاس مناسب بود.	<b>43</b>
		برای آغاز تدریس و جلب توجه فراگیران ، از وسایل عینی استفاده کنم.	<b>44</b>
		به دانش آموزان گفتم که محصولات تولیدی جانوران مانند شیر ، تخم مرغ و..... را با خود به کلاس بیاورند.	<b>45</b>
		به دلیل نبودن پروژکتور ، نتوانستم فیلم های آموزشی را که به اشتراک بذارم.	<b>46</b>
		پخش فیلم های آموزشی با استفاده از لپ تاپ	<b>47</b>
		بهبتر است در تدریس اصلاح شده از لپ تاپ استفاده نکنم.	<b>48</b>
		معلم با کمک تصاویر حاوی موجودات زنده و غیر زنده توجه آنها را برانگیخت.	<b>49</b>

<b>کد D: امکانات آموزشی</b>	50	کهبود امکانات آموزشی خود نیز عامل منفی برای یک تدریس اثر بخش بود.
	51	استفاده صحیح از وسایل کمک آموزشی.
	52	معلم با استفاده از وسایل عینی و گروه بندی دانش آموزان اهداف شناختی درس را با روش مناسب خود تحقق بخشیده بود.
	53	وسایل کمک آموزشی به خوبی طراحی شده بود.
	54	از کارت هایی برای گروه بندی و فعالیت بعدی استفاده شده بود که صرفه جویی بود.
	55	اجرای خلاقانه و نمایش پاورپوینت و وسایل کمک آموزشی به موقع و عالی بود.
	56	تغییر دادن چینش نمبکت های کلاس از u شکل به ردیفی ( برای اجرای تدریس دوم)
	57	معلم برای یادگیری بهتر در محیط آموزشی ، وسایل مناسب با تدریس خود را انتخاب کرده است.
	58	کمتر صحبت داشته باشم.
	<b>کد E: مهارت سخنوری معلم</b>	59
60		آنها را متوجه درستی و نادرستی پاسخ هایشان نمودم.
61		دوباره گویی مطالب به دلیل شلوغی کلاس.
62		باید معلم پاسخ ها را محدود می کرد.
63		معلم به خوبی مطالب را ارائه می داد.
64		معلم به هیچ عنوان متکلم وحده نبود.
65		سوالاتی که پرسیده می شد همه ی گروه ها را درگیر بحث و گفتگو می کرد.

# مهارت حرفه ای معلم

## کد F: روش تدریس معلم

		اشکالات لفظی توسط مجری صامت و مصوت	<b>66</b>
		مدرس باید در جلب توجه فراگیران به صحبت ها و سوالات دقت بیشتری داشته باشد.	<b>67</b>
		در تمامی لحظات مراقب بودم که سخنرانی های طولانی و خسته کننده نداشته باشم.	<b>68</b>
		در زمان پرسش و پاسخ ها ، سوالات را به شیوه ای درست می پرسیدند.	<b>69</b>
		تقلید حرکت جانوران در کلاس از روش های نمایشی می باشد.	<b>70</b>
		روش نمایشی از بهترین روش های تدریس موثر است.	<b>71</b>
		معلم روش ایجاد انگیزه مناسبی را برای دانش آموزان بکار برد.	<b>72</b>
		معلم از روش دانش آموز محوری استفاده می کرد.	<b>73</b>
		کلاس پر از جنب و جوش بود سوال و جواب بین دانش آموزان و معلم و فراگیران وجود داشت.	<b>74</b>
		استفاده از دانش آموزان خیلی زنگ و فراگیران دیر آموز	<b>75</b>
		جو کلاس معلم محور نبود .	<b>76</b>
		معلم گاه به گاه از روش پرسش و پاسخ برای تحکیم آموخته های دانش آموزان استفاده می نمود.	<b>77</b>
		ارزشیابی در طول تدریس و بعد از هر مرحله انجام می شد.	<b>78</b>
		معلم شرایط مناسب را ایجاد نموده بود تا دانش آموزان با منابع یادگیری درگیر گردند.	<b>79</b>
		مراحل تدریس براساس بودجه بندی پیش بینی شده انجام شد.	<b>80</b>
		برای پاسخ به سوالات باید از چند	<b>81</b>

		فراگیر مختلف انتخاب می شد.	
		مشکلا در آموزش دانش آموزان دیر آموز	<b>82</b>
		جست و جو علت استفاده نکردن دانش آموز از حداقل توانش.	<b>83</b>
		معلمان باید اطلاعاتی درباره ی فرد فرد دانش آموزان به دست آورند.	<b>84</b>
		در کلاس ، باید از شیوه های تدریس مؤثرتر استفاده نماییم.	<b>85</b>
		تغییر سنجش پایانی در اجرای تدریس دوم	<b>86</b>
		تغییر تکلیف خانه دانش آموزان در جهت تکمیل کردن مطالعات خود	<b>87</b>
		داشتن یک تدریس مؤثر در گرو داشتن یک طرح درس قوی و کامل	<b>88</b>
		استفاده از شیوه های مناسب تدریس فعال	<b>89</b>
		روش انتخابی ما بحث گروهی ، نمایشی ، پرسش و پاسخ براساس طرح ساختن گرایی بود.	<b>90</b>
		ترغیب دانش آموزان به مشارکت و همکاری با دوستان در اجرای بهتر تدریس	<b>91</b>
		تسلط کافی بر مطالب درس مورد نظر با پرسیدن سوالهای واضح و روشن آنها را با مبحث جدیدی را با آنها روبرو ساختم.	<b>92</b>
		با دادن مسئولیت به فراگیران توجهشان را به کلاس جلب کردم.	<b>93</b>
		با دادن مسئولیت به فراگیران اعتماد به نفسشان را افزایش دادم.	<b>94</b>
		معلم آمادگی مورد نیاز برای تدریس دروس علوم دارا می باشد.	<b>95</b>
		معلم توانسته طبق طرح درس یک به یک مراحل را اجرا نماید.	<b>96</b>
		معلم تمامی تلاش خود را برای تدریسی با کیفیت و یادگیری مطلوب دانش آموزان در این درس را بکار برده است.	<b>97</b>
		در تدریس قبلی ، سوال و جواب از همه فراگیران صورت گرفت.	<b>98</b>

# مدیریت معلم

		99	در تدریس دوم ، معلم سوال و جواب ها را به تعداد خاصی از دانش آموزان محدود کرد.
		100	مطلب درسی را با زندگی دانش آموزان مرتبط ساختیم.
	کد G: شیوه مدیریت زمان	101	دوباره گویی مطالب و اتلاف وقت در پی آن.
		102	شتاب زدگی برای مدیریت زمان داشتم
		103	نبودن زمان کافی برای بررسی موضوع
		104	مدیریت زمان سبب تدریسی موثر است.
		105	سخنرانی های طولانی و خسته کننده نداشتم.
		106	معلم که در هنگام تدریس اول با کببود وقت مواجه شد.
		107	بعضی اوقات بحث و تبادل نظرها سبب بی نظمی در کلاس و همهمه دانش آموزان می شد.
	کد H: شیوه کلاس داری	108	تقلید حرکت جانوران توسط فراگیران سبب شلوغی کلاس
		109	نمایش فیلم های آموزشی با استفاده از لپ تاپ سبب شلوغی کلاس شد.
		110	دانش آموزان پسر بوده و پایه اول هستند که تاثیر زیادی بر شلوغی آنها گذاشته است.
		111	نحوه کلاس داری معلم به نحوه احسن بود.
		112	مشکلات سروصدا و همهمه فراگیران در تدریس دوم کمتر دیده می شد.
		113	در تدریس دوم در زمان نمایش حرکت جانوران از سوی فراگیران چندان بی نظمی ایجاد نشد.
		114	با دادن مسئولیت به فراگیران سبب این شدم که بقیه فراگیران به صحبت ها و فعالیت او احترام بگذارند.
		115	معلم در تدریس دوم مهارت کلاس داری را افزایش داده.

## بحث و نتیجه گیری:

تحقیق در عمل ( اقدام پژوهی) معلمان را درگیر مسئله می کند. معلمان در عمل مهار تمام مراحل پژوهش را در دست می گیرند و به دوباره سازی مهارت های حرفه ای خود می پردازند. ایجاد سازگاری میان عمل و نظریه ، توسعه تفکر انتقادی ، بهبود عمل آموزشی ، کمک به افراد در افزایش شناخت آن ها از موقعیت خود ، تقویت احساس خود ارزشمندی و اعتماد به نفس در معلمان ، افزایش شناخت از مسایل کلاس درس ، مشارکت و مداخله معلم در امور پژوهشی مربوط به کلاس درس خود ، کاربست سریع تر یافته های پژوهشی ، تقویت بیشتر رابطه ی میان معلمان و پژوهشگران آکادمیک ، کشف رابطه ساختارهای آموزشی و مدرسه با عمل تدریس و یادگیری ، آشنایی با روش های علمی که به بهبود تدریس کمک می کنند. (به نقل از ساکی ، 1383 ، ص 102 . 103)

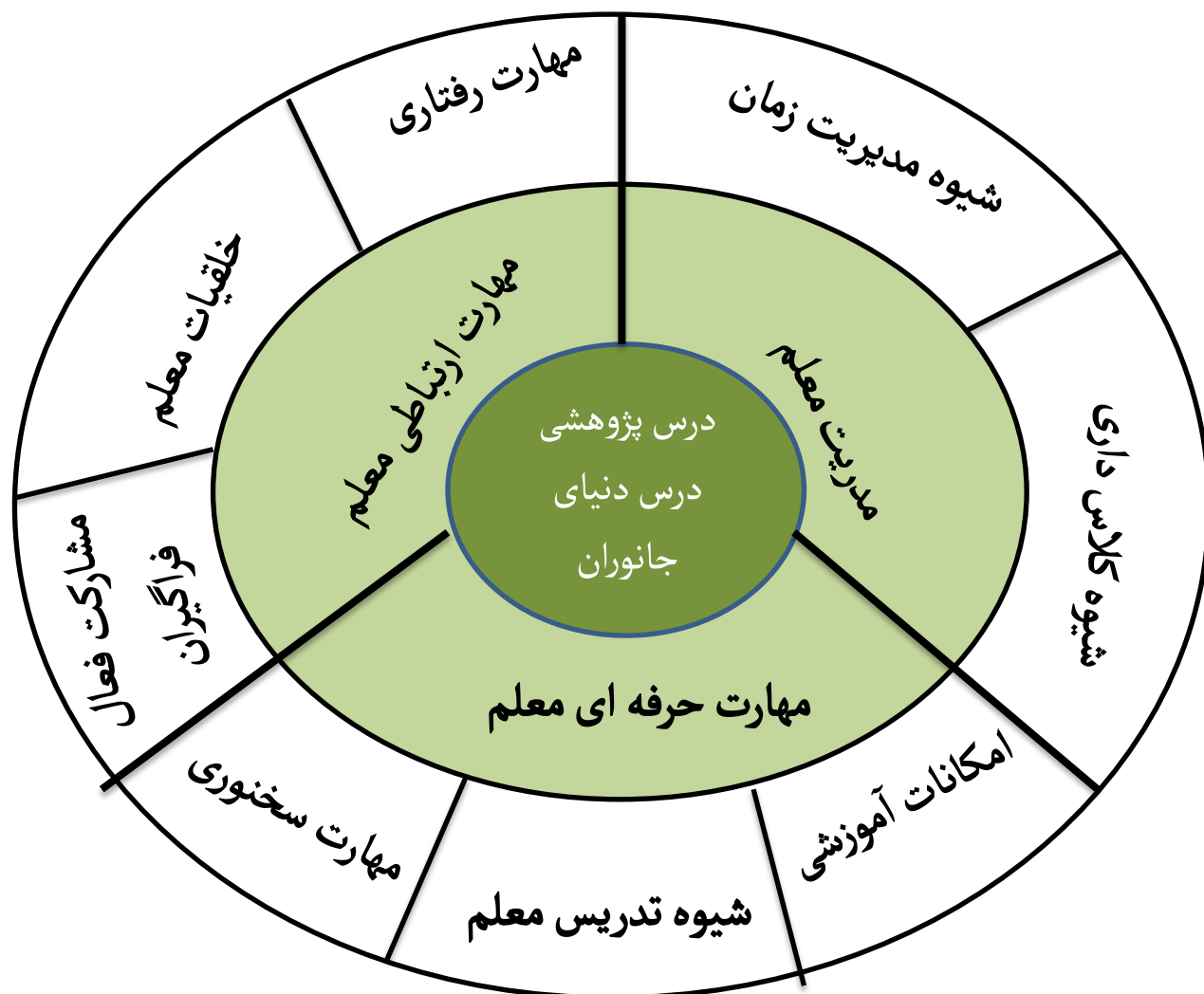
«فرآیند درس پژوهی باور نکردنی است. یادگیری زیادی صورت گرفته است. طراحی یک درس با چنین دقت و ریزبینی در واژه گزینی به گونه ای باور نکردنی مهم شمرده می شود. تنها در همین یک مرحله احساس می کنم ، رشد کرده ام»(دنیل پیترز ، روچستر ، نیویورک)

وقتی معلمان در مورد کار خود به پژوهش می پردازند ، تصمیم گیرنده های مستقل تر و در نتیجه ، انتخاب گران بهتر می شوند(بیشاب ، 1377). اگر معلم به پژوهش بپردازد ، به نتایج و کاربرد آن احساس تعلق خاطر می کند. او ضمن پژوهش رشد می کند ، چاره یاب می شود و بدین ترتیب ، نوآوری و نوجوانی اشاعه می یابد(قاسمی پویا ، 1381)

برای ایجاد مهارت ها و توانایی ها ، تحقیق عمل آموزشی یا اقدام پژوهی روشی ارائه می کند که در آن ، معلم به تنهایی یا با مشارکت دیگران ، محقق کلاس درس خود می شود و از این طریق ، صلاحیت های حرفه ای خود را افزایش می دهد و در مورد برنامه های آموزشی و پرورشی بهتر تصمیم گیری می نماید . هدف از پژوهش معلم این نیست که معلم پژوهشگر حرفه ای باشد ، بلکه معلم می تواند برنامه ریزی خود را در برنامه ریزی های درسی و غیر درسی خود را مشاهده کند. یعنی معلم با تیزبینی تحقیقی به مجموعه ی تدریسی خود می نگرد و با بازتاب بر عمل انجام شده و تجزیه و تحلیل آن بازتاب ها ، یعنی عمل بعدی خود را برنامه ریزی می کند و دوباره این دوره یا چرخش با شعاع بزرگ تر شروع می شود. این فرآیند هم چنان ادامه دارد و پیوسته عمل غنی تر و غنی تر می شود ( گویا و ابارشی ، 1377 ).

بازتاب معلمان بر تدریس خود و تجزیه و تحلیل تجربه های خودشان به تنهایی یا به کمک شریکان پژوهش ، بالقوه می تواند منجر به نظریه پردازی های جدید در زمینه ی تدریس شود این فعالیت ها فایده های آموزشی زیادی دارند ، از جمله ، معلمان به طور فزاینده ای تبدیل به یاد گیرندگان تشنه ی یادگیری بیش تر می شوند و اعتماد به نفس آن ها افزایش می یابد.

## مدل استنباطی درس پژوهشی حاضر براساس جدول کد گذاری گزینشی





## منابع:

- 1- [www.anjoman.tebyan.net](http://www.anjoman.tebyan.net)
- 2- [www.elementary.sch.sch.ir](http://www.elementary.sch.sch.ir)
- 3- احمدی آمنه (۱۳۹۴)، راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور،
- 4- استیپانک و همکاران (1389) هدایت درس پژوهی راهنمایی عملی برای معلمان و مدیران. ترجمه ساکی و مدنی. تهران: انتشارات حکمت علوی. استیگلر، ج و هیبرث (1384)، شکاف آموزشی. ترجمه محمدرضا سرکارآرانی و علی رضا مقدم.
- 5- انتشارات دانشگاه فرهنگیان. [www.iranresearches.ir](http://www.iranresearches.ir)
- 6- حوریزاد، بهمن (1388) «درس پژوهی پژوهش مشارکتی کارکنان» تهران، لوح زرین
- 7- حوریزاد، بهمن (1389). بررسی تأثیر درس پژوهی خلاقیت محور بر توسعه توانمندی های حرفه ای معلمان و یادگیری رفتار خلاق معلمان و دانش آموزان، فصلنامه فرهنگ مشاوره، دوره جدید، شماره 1، پاییز 89.
- 8- حیب زاده، عباس (1393)، اثربخشی درس پژوهی بر خودکارآمدی تصویری معلمان، مجله دست آورده های روان شناختی، دانشگاه شهید بهشتی چمران اهواز، پاییز و زمستان، سال 21، شماره ی 2. ص ص 145-168.
- 9- دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش (1389) سند تحول راهبردی، وزارت آموزش و پرورش.
- 10- راهنمای تدریس ریاضی.
- 11- راهنمای تدریس علوم.
- 12- روانشناسی پرورشی نوین (سیف، علی اکبر، ۱۳۳۱): روانشناسی یادگیری و آموزشی، تهران، انتشارات دوران.
- 13- ساکی، رضا (1388) «سواد پژوهشی معلم» تهران، انتشارات دانش آفرین.
- 14- سرکارآرانی، محمدرضا (1381). فرهنگ آموزش در ژاپن، نشر روزنگار، تهران.
- 15- صفوی امان الله (1391)، روش ها و فنون تدریس
- 16- عرفانی، نصرالله؛ شبیری، سیدمحمد (1395). اثربخشی دوره های آموزش درس پژوهی بر دانش و مهارت تدریس معلمان دوره متوسطه، پژوهش در برنامه ریزی درسی، سال سیزدهم، شماره 21، صص 161-700.
- 17- عملی برای مدیران و معلمان (ترجمه رضا ساکی و داریوش مدنی) تهران – حکمت علوی
- 18- کتاب آموزش موثر دانیال مویس.
- 19- کتاب علوم تجربی.
- 20- مبانی نظری و مهارت های آموزش علوم.
- 21- مشفق آرانی، بهمن (۱۳۹۱)، راهنمای تمرین معلمی، چاپ هشتم، تهران، انتشارات مدرسه.
- 22- معروفی، یحیی؛ کرمی، زهره (1393). درس پژوهی رویکردی نوین در توسعه حرفه ای معلمان، مجله تربیتی دانشگاه شهیدچمران اهواز، بهار و تابستان 1394، شماره 1، صص 39-66.
- 23- مهارت های آموزشی و پرورشی (شعبانی، حسن، ۱۳۳۱): روش ها و فنون تدریس (تهران، انتشارات سازمان مطالعه تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت)